UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Caput XXV. De Beati Ambrosii in loquendo libertate, quâ usus est erga Imperatorem Theodosium: & de caede Theßalonicensium. Item de aliis rebus à sancto illo viro praeclare gestis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

Visual Library

δξιῶν, δαιμονῶν τις ἀναρπασθεὶς μετάρσιος, τὸν βαπτιστὴν Ἰωάννην ἐλοιδορεῖτο, καὶ ὡς τῆς κεφαλῆς ἀποτμηθέντα ὠνείδιζε, καὶ ἀνεβόα· σύ με νικᾷς, καὶ τῇ ἐμῇ στρατιᾷ ἐπιβουλεύεις· οἱ δὲ περιτυχόντες, ὡς εἰκὸς, πολλῆς οὔσης περὶ τοῦ πολέμου σπουδῆς νεώτερόν τι ἀκούειν καὶ λέγειν, καταπλαγέντες ἀνεγράψαντο τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν γενέσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ εἰς μακρὰν ἔγνωσαν παρὰ τῶν κοινωνησάντων τῇ μάχῃ· καὶ τὰ μὲν ὧδε γενέσθαι λόγος.

A ad bellum proficiſcens preces fuderat, à dæmone ſublimem raptum Ioanni Baptiſtæ conviciatum eſſe, eumque tanquam capite truncatum, probris appetiiſſe, ita vociferando: Tu me vincis, & exercitui meo inſidiaris. Hi vero qui aderant, cum, ut credibile eſt, ingens omnium ſtudium eſſet de hoc bello, ut aliquid novi audirent ac dicerent, obſtupefacti diem in charta perſcripſerunt; eoque ipſo die prælium factum eſſe, haud multo poſt ex iis qui prælio interfuerant, didicerunt. Atque hæc quidem in hunc modum geſta eſſe di-
B cuntur.

Κεφ. κε΄.

Περὶ τῆς πρὸς βασιλέα Θεοδόσιον τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου παρρησίας, καὶ τοῦ φόνου τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ· καὶ διήγησις τῶν ἁγίου τούτου ἑτέρων κατορθωμάτων.

Μετὰ δὲ τὴν Εὐγενίου καθαίρεσιν, ἀφικόμενος εἰς Μεδιόλανον ὁ βασιλεὺς, ἤιει εἰς τὴν ἐκκλησίαν εὐξόμενος· ὡς δὲ πρὸς ταῖς θύραις ἐγένετο, ὑπήντετο Ἀμβρόσιος ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος· καὶ λαβόμενος τῆς ἁλουργίδος ἐπὶ τοῦ πλήθους, ἐπίσχες, ἔφη· ἀνδρὶ γὰρ ὑπὸ ἁμαρτίας βεβήλῳ, καὶ τὰς χεῖρας ἡμαγμένας οὐκ ἐν δίκῃ ἔχοντι, οὐ θεμιτὸν πρὸ μετανοίας, τῆς τοῦ ἱεροῦ ἐπιβαίνειν οὐδοῦ, ἢ μυστηρίων θείων κοινωνεῖν· ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὸν ἱερέα τῆς παρρησίας, σύννους γεγονὼς, ὑπέστρεφεν, ὑπὸ τῆς μετανοίας κεντούμενος· ἦν δὲ τῆς ἁμαρτίας πρόφασις τοιάδε· Βουθερίχου τοῦ ἡγουμένου τότε τῶν παρ' Ἰλλυριοῖς στρατιωτῶν ἡνίοχος τὸν οἰνοχόον αἰσχρῶς ἰδὼν, ἐπείρασε· καὶ συλληφθεὶς, ἐν φρουρᾷ ἦν· ἐπισήμου δὲ ἱπποδρομίας ἐπιτελεῖσθαι μελλούσης, ὡς ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἀγωνίαν ὁ Θεσσαλονικέων δῆμος ἐζήτει ἀφίεσθαι· ὡς δὲ οὐδὲν ἤνυεν, εἰς χαλεπὴν κατέστη στάσιν· καὶ τελευτῶν, τὸν Βουθέριχον ἀνεῖλε· καὶ ἐπεὶ τάδε ἐμηνύθη, εἰς ἄμετρον ὀργὴν ἐμπεσὼν ὁ βασιλεὺς, ῥητὸν τῶν προστυγχανόντων ἀριθμὸν ἀναιρεθῆναι προσέταξεν· ἐντεῦθεν δὲ πολλῶν ἀδίκων ἐνεπλήσθη φόνων ἡ πόλις· ξένοι τε γὰρ αὐτίκα προσπλεύσαντες, καὶ ἐξ ὁδοῦ ἀφικόμενοι,

Caput XXV.

De Beati Ambroſii in loquendo libertate, quâ uſus eſt erga Imperatorem Theodoſium: & de cæde Theſſalonicenſium. Item de aliis rebus à ſancto illo viro præclare geſtis.

Poſt Eugenij necem, Imperator Mediolanum ingreſſus, orandi cauſâ ad Eccleſiam proceſſit. Cumque ad fores veniſſet, occurrit ei Ambroſius civitatis
C Epiſcopus. Et apprehenſa ejus purpura coram omni multitudine: ſiſte gradum, inquit. Homini enim ob delicta profano, & manus injuſtâ cæde pollutas gerenti, ante pœnitentiam actam ſacrum limen intrare non licet, nec ad ſacrorum myſteriorum communionem accedere. Tum vero Imperator, ſacerdotis libertatem admiratus, ad ſe rediit, & pœnitentiæ ſtimulis compunctus abſceſſit. Peccati vero hæc fuerat occaſio. Butherici eo tempore Magiſtri militum per Illyricum pincernam, auriga amore ejus captus, de ſtupro ſollicitaverat; eamque ob cauſam comprehenſus, in cuſto-
D dia tenebatur. Cum autem nobile equorum certamen in Circo edendum eſſet, populus Theſſalonicenſis poſtulavit, ut is tanquam ad illud certamen neceſſarius dimitteretur. Sed cum nihil proficeret, graviſſimam ſeditionem commovit: ac poſtremo Buthericum ipſum interfecit. Eâ re nuntiatâ, Imperator incredibili irâ ſuccenſus, certum numerum eorum qui obvij fierent obtruncari præcepit. Hac occaſione civitas, multorum Innocentum ſanguine completa eſt. Etenim peregrini, qui recens eo appulerant vel terreſtri itinere advenerant,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

præter expectationem ſtatim comprehenſi ſunt. Multaque tum acciderunt miſeratione digna, inter quæ & iſtud. mercator quidam pro duobus filiis qui comprehenſi fuerant, ſemetipſum offerens, rogabat, ut ipſe quidem necaretur, filii vero abirent incolumes. Et pro hujus beneficij mercede, quidquid habebat auri, militibus pollicebatur. Illi calamitatem hominis miſerati, pro altero ex filiis quem vellet, ſupplicationem ejus admiſerunt. Utrumque vero dimittere, haudquaquam ſibi tutum fore dixerunt, eo quod numerus deficeret. Verum pater cum ambos aſpiceret, flens ac gemens, neutrum ex duobus eximere valuit. Sed dubius ancepſque animi quoad interficerentur permanſit, utriuſque amore ex æquo flagrans. Præterea famulum quendam frugi, pro domino ſuo, qui tum ad mortem ducebatur, libenti animo occiſum eſſe accepi. Horum igitur malorum, & aliorum complurium, quæ tum, ut veriſimile eſt, acciderunt, cauſam Imperatori adſcribens Ambroſius, eum ab aditu Eccleſiæ repulit, & à communione removit. Imperator vero peccatum ſuum publice in Eccleſia confeſſus eſt: & toto illo temporis ſpatio, quod ipſi ad pœnitentiam præſtitutum fuerat, tanquam qui in luctu eſſet, Imperiali cultu minime eſt uſus. Quin etiam legem tulit, ut qui principis juſſionibus obſequuntur, in triceſimum uſque diem different ſupplicia eorum qui capite damnati eſſent. Eo ſcilicet conſilio, ut interjecti temporis ſpatium Imperatoris iram leniret, & imminuto jam furore, locus miſerationi ac pœnitentiæ relinqueretur. Porro Ambroſius iſte, multa quoque alia geſſit, ſacerdotali officio digna, quæ, ut veriſimile eſt, ſolis eorum locorum incolis nota ſunt. Inter egregia autem ejus facinora, iſtud quoque auditione accepi. Moris erat, ut Imperatores intra conſepta altaris in Eccleſia conſiſterent, honoris causâ à populi multitudine ſeparati. Quod ex aſſentatione, vel ex diſciplinæ corruptione profectum eſſe Ambroſius animadvertens, locum Imperatori in Eccleſia aſſignavit ante cancellos altaris: ita ut Imperator quidem plebem: ipſum vero Imperatorem ſacerdotes in Eccleſia præcederent. Hanc egregiam ordinationem

ἀδοκήτως ἥλωσαν· καὶ πάθη ἐλεεινὰ συνέβη, ἐν οἷς καὶ τόδε· ἔμπορος ἀντὶ δύο παίδων αὐτοῦ συλληφθέντων, προσαγαγὼν ἑαυτόν, ἀποθανεῖν ἐδεῖτο· σφᾶς δέ, σώζεσθαι· καὶ μισθὸν τούτου χρυσίον ὅσον εἶχε παρείχετο τοῖς στρατιώταις· οἱ δέ, τὸν ἄνθρωπον τῆς συμφορᾶς ἐλεήσαντες, ἀντὶ ἑνὸς οὗ ἂν ἕληται τῶν υἱέων, τὴν ἱκεσίαν προσίεντο· σφᾶς δὲ δύο ἀφιέναι ὡς ἐπιλείποντος τοῦ ἀριθμοῦ, οὐκ ἀκίνδυνον σφίσιν ἔφασαν· εἰς ἀμφοτέρους δὲ βλέπων ὁ πατήρ, ὀλοφυρόμενός τε καὶ κλαίων, οὐδετέρου τὴν αἵρεσιν ὑπέστη· ἀλλ' ἀπορῶν εἰσότε τεθνήκασι διετέλεσεν, ἑκατέρου τῷ φίλτρῳ ἐπίσης νικώμενος· καὶ οἰκέτην δὲ ἀγαθὸν ἐπυθόμην τότε, ἀντὶ δεσπότου ἀγομένου πρὸς τὴν σφαγήν, ἀναιρεθῆναι προθύμως· τοιούτων δὲ καὶ ἑτέρων, ὡς εἰκός, συγκυρησάντων κακῶν, ἐπαιτιώμενος Ἀμβρόσιος τὸν βασιλέα, τῆς ἐκκλησίας εἶρξε, καὶ ἀκοινώνητον ἐποίησε· δημοσίᾳ δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἁμαρτίαν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ὡμολόγησε· καὶ πάντα τὸν ὁρισθέντα αὐτῷ χρόνον εἰς μετάνοιαν, οἷά γε πενθῶν, βασιλικῷ κόσμῳ οὐκ ἐχρήσατο· καὶ νόμον προσέταξε, σφᾶς διακονουμένους τοῖς τοῦ βασιλέως προστάγμασιν, εἰς τριακοστὴν ἡμέραν ἀναβάλλεσθαι τὴν τιμωρίαν τῶν ἐπὶ θανάτῳ καταδεδικασμένων· ὥστε καὶ τὸν ἐν μέσῳ χρόνον, μαλάσσειν τὴν τοῦ βασιλέως ὀργήν, καὶ τοῦ θυμοῦ παρακμάζοντος, ἐλέῳ καὶ μεταμελείᾳ γίνεσθαι χώραν. Ἀμβροσίῳ δὲ τούτῳ, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα κατώρθωται ἄξια ἱερωσύνης, ἃ μόνοις ἐπιχωρίοις κατὰ τὸ εἰκὸς ἔγνωσται· τῶν δὲ ἐπισημοτάτων αὐτοῦ ἔργων, καὶ τοῦτο ἐπυθόμην· ἔθος ἦν σφᾶς βασιλεῖς ἐν τῷ ἱερατείῳ ἐκκλησιάζειν, κατ' ἐξοχὴν τῶν ὁρίων τοῦ λαοῦ κεχωρισμένους· κολακείας δὲ ἢ ἀταξίας εἶναι τοῦτο συνιδών, τόπον εἶναι βασιλέως ἐν ἐκκλησίᾳ τέταχε, τὸν πρὸ τῶν δρυφάκτων τοῦ ἱερατείου· ὥστε τοῦ μὲν λαοῦ τὸν κρατοῦντα τὴν προεδρίαν ἔχειν· αὐτοῦ δὲ τοὺς ἱερέας προκαθῆσθαι· ταύτην δὲ τὴν ἀρίστην παράδοσιν ἐπήνεσε

Θεοδόσιος

Θεοδόσιος ὁ βασιλεύς, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐκράτησαν· καὶ ἐξ ἐκείνου νυνὶ φυλαττόμενον ὁρῶμεν. τούτου δὲ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τόδε τὸ ἔργον ἀξιομνημόνευτον περιλαβεῖν τῇ γραφῇ, ἀναγκαῖον εἶναί μοι δοκεῖ· Ἕλλην τις τῶν ἐν τέλει, τὸν Γρατιανὸν ἐλοιδόρει, καὶ τοῦ πατρὸς ἀνάξιον ἀπεκάλει· καὶ γραφὴν ἐπὶ τούτοις ὑπομείνας κατεδικάσθη θανεῖν· ἀγομένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τιμωρίᾳ, ἧκεν Ἀμβρόσιος εἰς τὰ βασίλεια, περὶ αὐτοῦ δεησόμενος· ὑπὸ σπουδῆς δὲ τῶν αὐτῷ ἐπιβουλευόντων ἀσχολουμένου Γρατιανοῦ περὶ θέαν κυνηγίων, οἵας εἰώθασιν οἱ βασιλεῖς ἐπιτελεῖν, τερπωλῆς ἰδίας χάριν, οὐ δημοσίας, μηδενός τε τῶν ἐπὶ ταῖς βασιλικαῖς πύλαις τεταγμένων μηνύοντος, ὡς οὐ καιροῦ ὄντος, ὑπεχώρησεν· ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὴν πύλην ἣ τοὺς θῆρας εἰσῆγον, ἔλαθε· καὶ συνεισελθὼν τοῖς κυνηγοῖς, οὐ πρότερον καθυφῆκεν, οὐδὲ Γρατιανοῦ καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἀντιβολούντων εἶξεν, εἰ μὴ παραυτίκα σωτήριον ψῆφον τοῦ βασιλέως ἐξέσπασεν, τὸν ἐπὶ θανάτῳ ἀγόμενον ἐλευθεροῦσαν· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν φυλακὴν τῶν νόμων τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἀγωγὴν τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, σπουδαῖος ἄγαν ἐγένετο· ἐκ πολλῶν δὲ τῶν αὐτῷ κατορθωμένων, τάδε μοι εἰρήσθω, εἰς ἀπόδειξιν ἧς εἶχε διὰ Θεὸν πρὸς τοὺς κρατοῦντας παρρησίας.

A Imperator Theodoſius comprobavit, & ſucceſſores ejus poſtea confirmarunt; atque ex eo tempore in hunc uſque diem obſervari eam videmus. Ejuſdem viri iſtud quoque memorabile facinus huic operi inſerere, neceſſarium duxi. Quidam religione Paganus, ſed dignitate conſpicuus, Gratianum conviciis laceraverat, & patre indignum appellaverat, ob idque in judicium vocatus, capitali ſententia damnatus fuerat. Qui cum ad ſupplicium duceretur, Ambroſius pro illo interceſſurus ad palatium perrexit. Sed cum Gratianus ſtudio B atque impulſu eorum qui ipſi inſidiabantur, ſpectaculo venationum ſeſe oblectaret, cujuſmodi ab Imperatoribus edi ſolent, privatæ, non autem publicæ voluptatis causâ; nec ullus eorum qui ad palatii fores conſtituti erant, adventum ejus Imperatori nuntiaret, utpote intempeſtivum, diſceſſit. Cumque veniſſet ad portam per quam beſtiæ inducebantur, latenter unà cum venatoribus introgeſſus eſt: nec prius remiſit, nec Gratiani & aulicorum ejus obſecrationibus ceſſit, quam extortâ ab Imperatore indulgentiâ, qua morti addictus liberaretur. Idem porro in obſervan- C dis legibus Eccleſiaſticis, & in clericorum ſuorum diſciplina diligentiſſimus fuit. Atque ex multis quæ ab eo ſunt præclare geſta, hæc breviter à me dicta ſint, ad declarandam ejus libertatem, qua erga Imperatores propter Deum eſt uſus.

Κεφ. κϛ'.

Περὶ τοῦ ἁγίου Δονάτου ἐπισκόπου Εὐροίας, καὶ περὶ Θεοτίμου τοῦ Σκυθῶν ἀρχιερέως.

Caput XXVI.

De ſancto Donato Euroeæ Epiſcopo, & de Theotimo Scytharum Antiſtite.

ΚΑτὰ τοῦτον δὲ πολλοὶ πολλαχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐν ἐπισκόποις διέπρεπον, ὡς Δονάτος ὁ Εὐροίας τῆς Ἠπείρου· ᾧ δὴ πολλά τε καὶ ἄλλα τεθαυματουργηκότα μαρτυροῦσιν οἱ ἐπιχώριοι· μάλιστα δὲ τὰ περὶ ἀναίρεσιν τοῦ δράκοντος, ὃς περὶ τὰς καλουμένας Χαμαιγεφύρας παρὰ τὴν λεωφόρον ἐφώλευε, καὶ πρόβατα, καὶ αἶγας καὶ βόας, ἵππους τε καὶ ἀνθρώπους ἐξήρπαζεν· οὐ γὰρ ξίφος ἢ δόρυ φέρων, οὐδὲ ἄλλο τι βέλος ἔχων, ἐπὶ τοῦτο τὸ θηρίον ἦλθεν· ἀλλ' ὡς ᾔσθετο, καὶ τὴν κεφαλὴν

D EOdem tempore in diverſis orbis partibus multi inter Epiſcopos enituerunt. Ex his fuit Donatus, Euroeæ in Epiro Epiſcopus: quem cum alia multa admirabilia perpetraſſe, ejus loci incolæ teſtantur; tum illud præcipue quod in draconis interfectione geſſit, qui circa locum quem Chamægephyras nominant, juxta aggerem publicum latitans, oves, capras, & boves, equos item atque homines rapiebat. Neque enim ille gladium, aut haſtam, aut aliud quodlibet telum geſtans, hanc beluam adortus eſt. Sed cum draco adventum